

'Een hoge werkdruk sluipt er in'

De werkdruk op het melkveebedrijf neemt toe. Boeren raken aan de grenzen van hun kunnen, waardoor de lol in het werk afneemt. Er geen puf meer is voor een hobby en het werk op het bedrijf loopt in het honderd. Veehouders Albert Koeleman en Harry Geverink herkennen het. Maar nadat ze in hun studiegroep de arbeidsinzet op het bedrijf hadden besproken, zijn ze efficiënter gaan werken.

Het bedrijf ligt er keurig bij. Het erf is netjes aangeveegd, er slingeren geen losse spullen rond, de twee melkrobots ogen schoon en de 120 koeien liggen in frisse boxen. De plukken kuilgras die bij het voeren op de lange voergang zijn gevallen, veegt hij nog even opzij. „Eigenlijk vraagt dit veegwerk te veel tijd”, lacht Albert Koeleman (56) uit Geesteren (Gld). „We zouden er een kleine machine voor moeten hebben.” Dat zou honderd uur per jaar schelen.

Koeleman runt het bedrijf van 1,1 miljoen kg melk samen met zijn vrouw Gerda (55). Zoon John (27) heeft drie dagen per week een baan buitenshuis en werkt de rest van de tijd mee op de boerderij. Afgelopen jaar hebben ze zich verdiept in de arbeidsinzet op hun bedrijf. Welk werk vergt veel tijd, hoeveel uur werken ze per week en hoe zou dit efficiënter kunnen?

„Een verhoogde werkdruk sluipt er langzaam in”, zegt Koeleman. „Als je melk bijkoopt, is het niet alleen die extra koe die je moet melken, het is de hele verzorging die meer tijd opslokt. Ook het voeren en de voederwinning kosten geleidelijk meer werk. Als je je werk niet bewust indeelt, ben je op een bepaald moment elke dag tot 9 uur 's avonds bezig.”

Met de twintig veehouders uit zijn studiegroep 'Samen Sterk voor een Steviger Strategie' boog hij zich daar over. Ze schreven uren en zochten naar verbetering van de doelmatigheid. De groep is ontstaan uit studiegroepen in Gel-

derland, Overijssel en Friesland en wordt begeleid door de Gibo Groep. Als zogenaamde netwerk-groep van het project 'Verantwoorde Veehouderij' werken ze met Wageningen UR aan een lage kostprijs en een hogere arbeidsefficiëntie.

Kinderen in bad doen

Harry Geverink (43) zit eveneens in de studiegroep. Met zijn vrouw Janet (42) heeft hij in Geesteren een melkveebedrijf met 825.000 kg melk. Ook hij merkte dat hij door de geleidelijke groei van zijn bedrijf tegen grenzen aan liep. „Alles gaat goed totdat je een tegenslag krijgt. Is er bijvoorbeeld een koe ziek, dan merk je bij jezelf dat er geen rek meer is. Dat geeft stress. Je bent 's avonds laat klaar en je voelt je opgebrand. Je hebt geen zin meer om te sporten of voor andere hobby's.”

Volgens hem worstelen veel melkveehouders met een hoge werkdruk. Toch probeerde Geverink zijn werk altijd efficiënt in te delen. Hij ziet het als een uitda-

Hoe ziet hun werkweek eruit?

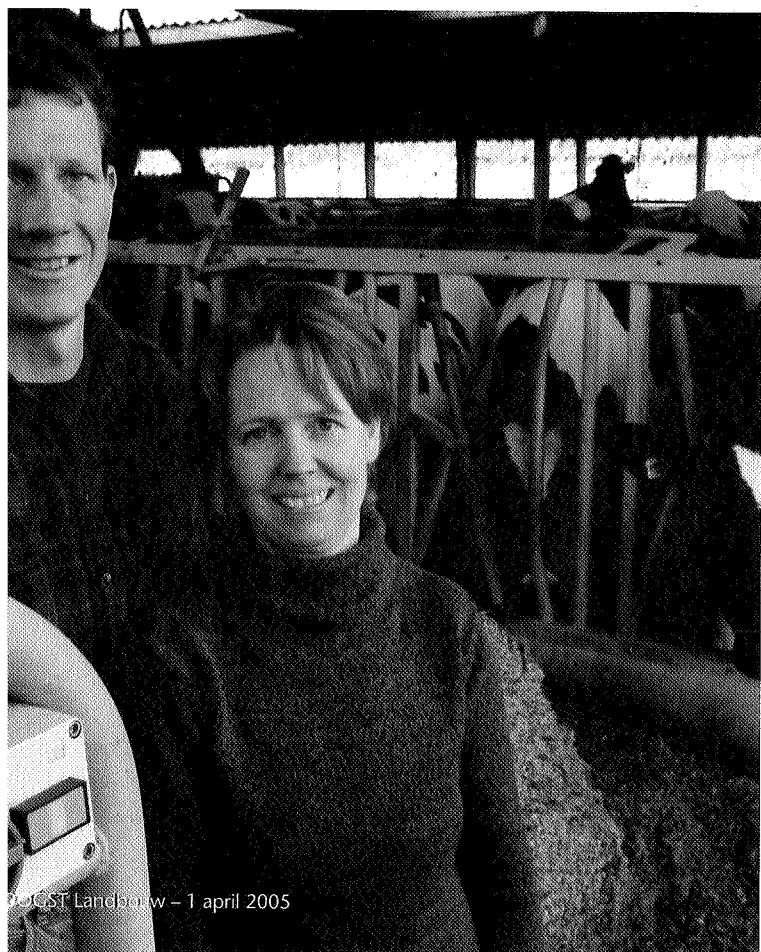
Bedrijfsgegevens	Geverink	Koeleman	Gem. studiegroep
Melkquotum (x1.000kg)	825	1.100	715
Aantal melkkoeien	100	120	84
Ha grond	40	58	49

Aantal arbeidsuren per week*	Geverink	Koeleman	Gem. studiegroep
Teelt	6	0	4
Melken	22	12	26
Voeren	6	11	8
Veeverzorging	11	12	7
Diergezondheid	3	5	3
Jongvee	10	7	8
Onderhoud machines	3	6	4
Onderhoud onroerend goed	9	9	9
Graslandbeheer	4	7	11
Totaal per week	74	69	80

*Betreft een gemiddelde over de weken 33, 34, 43 en 44 in 2004

Harry en Janet Geverink hebben gekozen voor een beweegbaar voerhek. Het voeren kost nu slechts zes uur per week.

Toen Albert Koeleman zijn werkweek onderloep nam, viel het hem op dat hij dagelijks zeker een uur bezig is met klusjes rond de ruwvoerkuil.

ging om het bedrijf alleen te runnen. Maar er zijn wel grenzen. Toen zijn kinderen heel jong waren, heeft hij bijvoorbeeld vier jaar lang een melkster ingeschakeld. „Dat was heerlijk. Elke middag werden de koeien gemolken. Ik had tijd om mijn kinderen in bad te doen of eens ergens met ze heen te tuffen.” Op dit moment heeft hij wekelijks voor enkele uren een medewerker in dienst.

Lange koffiepauze

Afgelopen jaar hield Geverink in bepaalde weken bij hoeveel uur hij, zijn vrouw en de medewerker aan de diverse werkzaamheden kwijt waren. De gemiddelde werkweek bedroeg 73 uur. „Dat viel me mee”, aldus Geverink, die eraan toevoegt dat zijn 500 vleesvarkens ook nog eens vier uur per week opeisen. „Het viel me vooral op dat ik nog best veel uren inefficiënt invul. Ik drink graag lang koffie met mijn vrouw, daar kan ik gerust een uur over doen. Dat wil ik ook zo houden.” Na deze analyse is hij zijn dag wel anders gaan indelen. „Ik kwam er achter dat ik de administratie altijd ergens tussendoor propte. Soms was ik er 's avonds laat mee bezig en nam ik me voor om dat ene telefoontje de volgende ochtend

'Sta stil bij de tijdwinst van een investering'

In de studiegroep Geesteren staan veehouders regelmatig stil bij investeringen. Wily Erinkveld: „Als je bijvoorbeeld een nieuw melk- of voersysteem wilt aanschaffen, is het goed om na te gaan hoe de investering zich verhoudt tot de tijdwinst. Je kunt diverse opties dan goed met elkaar vergelijken.” Toen Erinkveld zijn oude melkstal verbouwde en investeerde in een nieuwe melkinstallatie, kostte hem dat 40.000 euro. De jaarkosten (inclusief rente,

afschrijving en onderhoud) bedragen 7.000 euro.

In de nieuwe melkstal melkt hij dagelijks 1,5 uur korter. Dat is een besparing van 547,5 uur per jaar. Bij een arbeidsloon van 20 euro scheelt hem dat 10.950 euro per jaar.

Erinkveld: „De investering geeft een economisch voordeel van bijna 4.000 euro. We melken nu niet alleen sneller, het werk is ook lichter. Ik heb daardoor minder rugklachten.”

maar te doen. Niet echt handig dus. Nu ontbijt ik na het melken, daarna doe ik de papieren rompslomp, vervolgens drinken we koffie en ga ik weer naar buiten.”

Extra sleufsilo's

Ook Koeleman heeft met zijn vrouw en zoon de gemiddelde werkweek op zijn bedrijf in kaart gebracht. De drie werkten 's winters gemiddeld 68 uur per week op de boerderij. Het viel hem mee. „Wat wel opvalt, is dat we dagelijks zeker een uur bezig zijn met klusjes rond de kuil. We voeren met een voermengwagen, dus elke dag gaan de kuilen open.

Door de vele kraaien moeten ze ook telkens weer dicht. Verder hebben we niet overal sleufsilo's.” Hij denkt er dus aan daarin te investeren. Het zou hem circa 100 uur per jaar kunnen besparen. In vergelijking met Geverink is Koeleman weinig tijd kwijt met melken. Sinds de Koelemans met een melkrobot werken, kost dat wekelijks slechts 12 uur voor het verwisselen van filters, het overpompen van de melk en het schoonhouden van de robots. Ten opzichte van de 2x5 visgraatmelkstal die ze vroeger hadden, besparen ze nu wekelijks bijna 20 uur. Collega Geverink melkt in zijn

nieuwe 2x10 60 graden melkstal wekelijks circa 22 uur. „Dat is gelukkig al snel 10 uur minder dan toen we nog met de 2x6 visgraatstal molken.”

Eén piekdag in de week

Het voeren is voor Geverink een eitje. Per week besteedt hij er niet meer dan 6 uur aan. „We hebben beweegbare voerhekken. Elke dinsdag rijden we blokken voer voor de koeien. In het weekend staat de trekker stil.” Dinsdag heeft hij overigens gebombardeed tot piekdag. Hij heeft dan 3,5 uur hulp van zijn medewerker. Alle grote klussen, zoals de kuil ontbloten, blokken snijden en zaagsel in de boxen brengen, gebeuren die dag.

Geverink probeert ook tijd te besparen door vrijwel alle trekkerwerk uit te besteden aan de loonwerker. „We hebben één trekker, alleen het schudden en kunstmeststrooien doen we zelf.” De bewerkingskosten liggen met 5,85 euro per 100 kg melk laag. Dit komt vooral door de lage kosten voor eigen mechanisatie en het uitbesteden van bijna alle veldwerk.

Net als Geverink staat ook Koeleman nu regelmatig stil bij zijn werkindeling. „Als je dat niet doet, ben je vaak te druk bezig met van alles en nog wat. Je aandacht voor de veestapel verslapt, je signaleert problemen bij de koeien minder snel en je vergeet je gezin te vragen hoe de dag was. Nu heb je een beter overzicht en meer de tijd voor belangrijke beslissingen”, zegt Koeleman, terwijl hij in zijn huisstal naar een gele mountainbike loopt. „En tja, voor mijn hobby neem ik nu ook de tijd. Prachtig toch?”

Mariska van der Hulst

